

Uz 350. obljetnicu Sveučilišta u Zagrebu i 30. obljetnicu Fakulteta filozofije i religijskih znanosti

*P. Arturo Sosa SJ**

Preuzvišeni oci biskupi,
braćo i sestre provincijali i provincijalke,
uvaženi predstavnici državne i mjesne vlasti,
veleučena gospodo rektori,
časni pripadnici Senata i akademskih vlasti,
drage dame i gospodo,
nastavnici i studenti Fakulteta filozofije i religijskih znanosti
te Filozofsko–teološkoga instituta Družbe Isusove!

Hvala vam na dobrodošlici u vašem sveučilištu, najstarijem u jugoistočnoj Europi, u godini kad slavimo njegovu 350. obljetnicu. Osjećam se više poput člana obitelji nego poput gosta. U konačnici, ovdje sam kao kancelar Fakulteta filozofije i religijskih znanosti, koji je dio Sveučilišta u Zagrebu.

Htio bih ovom prigodom javno zahvaliti državnim vlastima, osobito Ministarstvu znanosti i obrazovanja te rektoru i senatu Sveučilišta u Zagrebu. Njihovo je vodstvo omogućilo da se Fakultet filozofije i religijskih znanosti, koji vode isusovci, vrati 2016. u Sveučilište koje su isusovci osnovali. Hvala i crkvenim vlastima na potpori na tom putu.

Taj je događaj osobito bitan za naše vrijeme, koje je obilježeno napetostima između sekularizma te religijskih i ideoloških fundamentalizama. Katolička prisutnost na sveučilištu poprima u ovom trenutku novo značenje.

Po svojoj naravi, sveučilište je pluralistički prostor u kojem pronalazimo uvjete za dijalog i razumijevanje povijesnih, osobnih i intelektualnih procesa. Ono je povlašteno mjesto ljudske slobode. Ono je prostor za suradnju i razmjenu koji nikoga ne isključuje te istovremeno nadilazi sve prepreke.

Ponovno uključujući isusovački Fakultet filozofije i religijskih znanosti u svoje strukture, točno u ovo vrijeme, zagrebačko je sveučilište pokazalo svoju otvorenost pluralizmu u vlastitom okruženju, u kojem su dijalog i suradnja u potrazi za istinom mogući u cjelovitoj slobodi.

* General Družbe Isusove i veliki kancelar Fakulteta filozofije i religijskih znanosti p. Arturo Sosa SJ obratio se prigodnim govorom uzvancima na svečanoj akademiji u fakultetskoj Dvorani Antuna Bauera 21. ožujka 2019. godine. S engleskoga preveo Hrvoje Juko.

Zašto mi isusovci želimo sudjelovati u sveučilišnom životu?

Sveza Družbe Isusove i sveučilišta seže u 16. stoljeće, kad su se Ignacije Lojolski i njegovi prvi drugovi susreli na Pariškom sveučilištu. Moglo bi se reći da je Družba Isusova začeta u sveučilišnom okruženju, premda ne izvorno s ciljem osnivanja sveučilišta. Tijekom prvih godina Družbe, Ignacije je svojevolumeno slao mlade isusovce na postojeća sveučilišta poput Coimbre i Padove, Louvaina i Kölna. Vrlo je brzo, međutim, Družba počela stvarati vlastite obrazovne strukture, koje su kasnije postala sveučilišta. Ignacije je shvatio veliki apostolski potencijal obrazovanja i nije se ustručavao svrstati ga iznad drugih “redovitih službi”, djelujući na veću slavu i službu Božju te, istovremeno, promičući općenitije dobro. Ignacije je započeo sa svojim predanjem višem obrazovanju jer je dobro koje se može ostvariti kroz obrazovne strukture “univerzalnije”.

Ignacije i prvi isusovci u književnosti i znanostima vidjeli su način kako služiti ljudima i ukazati na put prema Bogu. Vjerska vizija nikad nije proturječila službi općega dobra koje uključuje sve koji tragaju za istinom, neovisno o njihovoj vjeri ili religiji. Zbog toga u isusovačkoj akademskoj tradiciji, koja je oblikovala mnoga sveučilišta diljem svijeta, nema proturječja između ciljeva svih sveučilišta te kršćanskoga i ignacijevskoga nadahnuća, koje je naša vlastitost.

Sveučilište je zajednica predana neumornoj potrazi za istinom, uviđajući kritički provizornu narav naših formulacija. Kršćanska je vjera i mi smo isusovci također vrlo privrženi tomu zadatku. Uvijek želimo bolje razumjeti svijet u kojem živimo kako bismo služili univerzalnijemu dobru.

Razmatrajući svijet oko nas, svjedoci smo skandala sve većih razina nejednakosti koje uzrokuju nasilje, prisilnih migracija, rasne diskriminacije, nesnošljivoga siromaštva, autoritarnih režima i populizma koji su puni lažnih obećanja o socijalnom otkupljenju. Nažalost, također smo svjedoci nemogućnosti zaustavljanja pogoršanja okoliša zbog manjka odgovornosti u skrbi za naš zajednički dom.

Ta vizija predstavlja epistemski izazov našem znanstvenomu radu, koji teži rasvijetliti našu stvarnost, otkriti korijene nepravde i predložiti alternative u korist gospodarske i društvene preobrazbe. Ta bi vizija također trebala informirati naše poučavanje. Iz toga kuta gledanja, toga stava spram stvarnosti, mi utjelovljujemo preferencijalnu opciju za siromašne, po kojoj sveučilište postaje projekt društvene preobrazbe kako bi urodilo cjelovitim životom.

Sveučilište ne postoji za sebe, nego za društvo i za njegovu preobrazbu na bolje. Kad se sveučilište osmisli kao projekt društvene preobrazbe, proteže se na margine ljudske povijesti, gdje nalazi one koje su dominantne strukture i moći odbacili. Takvo sveučilište otvara vrata i prozore društvenim marginama, prihvaćajući novi životni dah koji napore oko društvene preobrazbe čini izvorom životnosti i ispunjenja.

Dok razmatramo današnji svijet, također moramo gledati prema sutrašnjici. Sveučilišna uključenost, kako je razumijemo u isusovačkoj tradiciji, treba imati kreativni kapacitet koji se iznad svega očituje u sposobnosti da preduhitri vlastito vrijeme, da bude nekoliko koraka ispred svojega vremena.

To je osobito važno u razdoblju globalizacije i brzih promjena koje digitalna kultura samo ubrzava. Sveučilište je povlašteno mjesto razlučivanja trendova i mogućih učinaka različitih struja globalizacije, kako bi promicalo one koje radaju cjeloviti život. Imamo razlučiti gdje globalizacije putem standardizacije kultura može ugroziti raznolikost kultura, a gdje, naprotiv, može promicati prigode za interkulturalnost. Čini se da sveučilište također predstavlja povlašteno mjesto za istraživanje duhovnoga iskustva religije kao kulturološke dimenzije, potičući nadvladavanje fundamentalizma.

Obrazovanje ljudi da budu građani svijeta — protiv stvaranja monokulturnoga globalnoga prostora — znači prepoznati različitosti kao konstitutivne dimenzije cjelovitoga ljudskoga života. U tom smislu, Družba smatra pratnju u formaciji svih mladih, osobito onih koji se odluče na služenje u politici, jednim od najvećih doprinosa koje može dati kako bi poboljšala situaciju ljudskih društava diljem svijeta.

Što Družba Isusova može doprinijeti Sveučilištu u Zagrebu?

Dakako, prvi doprinos isusovaca koji rade na ovom Sveučilištu treba biti ponizno i predano sudjelovanje u zajedničkoj potrazi za istinom u *universitas magistrorum et scholarium*.

Nadam se da će Fakultet filozofije i religijskih znanosti — ukorijenjen u stoljetnoj isusovačkoj tradiciji, koja je po svojoj naravi multinacionalna — biti osobiti promicatelj suradnje. Predanost preobrazbi svijeta danas nije samo lokalne ili regionalne, nego i globalne naravi. Radi se o složenim i međuovisnim procesima. Svi želimo na najbolji mogući način utjecati na naš svijet, ne samo na razini naše mjesne zajednice, nego i na pokrajinskoj i svjetskoj razini.

Nadam se da će svojim sudjelovanjem u isusovačkim višim obrazovnim mrežama diljem svijeta Fakultet filozofije i religijskih znanosti moći podijeliti s cjelokupnim Sveučilištem bogatstvo koje proizlazi iz tako širokoga dometa mogućnosti za suradnju.

* * *

U izvještaju o viziji i poslanju Sveučilišta, koje sam pronašao na vašoj mrežnoj stranici uočljivo je opredjeljenje da sve sveučilišne aktivnosti potpomognu osobni razvoj te promiču ljudska prava i temeljne slobode.

Na koncu, potičem vas da društvu pružite stručnjake i istražitelje koji ustraju na putu cjelovite humanizacije, jasno svjedočeći svoje predanje i radost u sebedarju za druge i opće dobro. Neka vaše Sveučilište ustraje i sve više raste kao ustanova koja rađa dinamizam trajnoga razvoja i, još više, koja može stručnjake opskrbiti tehnikama i stavovima koji promiču i spašavaju živote.